

Asia: VN/27546/2023

Lausuntopyyntö luonnoksesta hallituksen esitykseksi eduskunnalle laeiksi turvallisuustutkintalain ja kyberturvallisuuslain 17 §:n muuttamisesta

Lausunnonantajan lausunto

Voitte kirjoittaa lausuntonne alla olevaan tekstikenttään

Ilmatieteen laitos kiittää mahdollisuudesta lausua asiassa. Laitokselta on pyydetty lausuntoa erityisesti lausuntopyyntön järjestyksessä ensimmäisen lakiehdotuksen 20 a §:ssä ehdotettuun säännökseen ja sen perusteluihin. Kyseisen säännöksen mukaan Onnettomuustutkintakeskuksella olisi viranomaisten toiminnan julkisuudesta annetun lain (621/1999, julkisuuslaki) 14 §:n 1 momentin säännöksestä poiketen oikeus saada tietoja suoraan myös viranomaiseen toimeksiantosuhteessa olevalta toimijalta.

Säännöksessä olisi siis pääsääntönä, että tiedot saadaan kyberturvallisuuslain 26 §:ssä tarkoitettulta valvovalta viranomaiselta, esimerkiksi 26 §:n 1 momentin 1 kohdassa mainitulta Liikenne- ja viestintävirastolta. Toissijaisesti - jos tietoa ei valvovalta viranomaiselta ole saatavissa - Onnettomuustutkimuskeskus voisi kyseisen lainkohdan 2 momentin 1 kohdan mukaan hankkia tietoja kyberturvallisuuslain 3 §:ssä tarkoitettulta toimijalta tai sen lukuun toimivalta taholta, joka toteuttaa toimijalle kyberturvallisuuteen liittyvää toimeksiantoa.

Ilmatieteen laitos kiinnittää ehdotetun säännöksen osalta ensiksi huomiota siihen, että ehdotetussa säännöksessä ei ensisijaisesti säädetä tietojen pyytämistä kyberturvallisuuslain 3 §:ssä tarkoitettulta toimijalta vaan asetetaan tietolähteenä vaihtoehtoisiksi itse toimija, esimerkiksi viranomainen, sekä tämän lukuun toimiva palveluntuottaja.

Ilmatieteen laitos kiinnittää myönteisesti huomiota siihen, että ehdotettua säännöstä on harkittu myös perusoikeuksien näkökulmasta. Näin on esimerkiksi sen osalta, että sääntely täsmällisenä ja tarkkarajaisena täyttäisi perusoikeuksien kyseiset rajoitusedellytykset (perustuslain yksityiselämän suoja koskevan 10 §).

Mitä tulee erityisesti yksityisen palveluntarjoajan tiedonantovelvollisuuteen, ehdotettua säännöstä voisi Ilmatieteen laitoksen näkemyksen mukaan tarvittaessa pohtia lisää myös muihin perusoikeuksiin ja hyvään hallintoon liittyvistä näkökulmista. Tähän mennessä useimmat yksityisten toimijoiden viranomaisten suuntaan säädetyt tiedonantovelvollisuudet vaikuttavat koskevan tilanteita, joissa kyseinen yksityinen toimija on itse omassa toiminnassaan jollain tavalla - esimerkiksi johonkin julkiseen etuun liittyen -viranomaisvalvonnassa. Näissä tilanteissa viranomaiselle tarvitaan yksityisen toimijan valvontaan tai muihin kyseiseen yksityiseen toimijaan kohdistuviin viranomaistoiminteesiin liittyvä tiedonsaantioikeus. Tällaisessa tapauksessa on usein myös säädetty tietojen luovuttamisen tapahtuvan ilman korvausta.

Ilmatieteen laitoksen näkemyksen mukaan voisi esityksen jatkovalmistelussa tarkemmin selvittää eri ratkaisuja, joissa viranomaistoiminnan osalta tietojen toimittaminen voisi tapahtua pääsääntöisesti suoraan valvottavan viranomaisen kautta. Näin voisi tapahtua myös sellaisissa tilanteissa, joissa viranomaisen käyttää toiminnassaan apuna palveluntuottajaa.

Jos halutaan pysyä hahmotellussa ratkaisussa, jossa tietoja pyydetään myös suoraan palveluntuottajalta, olisi toivottavaa tutkia tähän liittyviä muitakin perusoikeuslottuvuuksia. Tältä osin voidaan esimerkiksi kysyä, miten perusteltaisiin tietojen luovuttaminen ja maksuttomuus esimerkiksi omaisuuden suoja ja elinkeinovapautta koskevan sääntelyyn liittyen.

Lisäksi on syytä ottaa huomioon, että palveluntuottajien asema on usein tarkasti määritetty viranomaisen ja palveluntuottajan välisillä sopimuksilla. Kyseisessä säännösluonnoksessa ehdotettu uusi tiedonluovuttamismenettely toisi oman - joskin mahdollisesti harvinaisen - lisänsä pääosin yksityisoikeudellisissa sopimusjärjestelyissä määriteltyihin palveluntuottajan velvollisuuksiin.

Viljanen Marko
Ilmatieteen laitos

Rautava Veli-Pekka
Ilmatieteen laitos